

Практична робота до теми: «Складносурядне речення»

1. У поданому нижче визначенні допущено дві неточності. Знайдіть їх і запишіть визначення правильно.

Складним називається речення, яке складається з двох простих речень, поєднаних за змістом та інтонацією.

2. Визначте, як поєднані між собою частини складних речень. Цифру правильної відповіді запишіть поруч із реченням в віконечку.

Варіанти відповідей: 1 – сполучниковий зв'язок, 2 – безсполучниковий зв'язок, 3 – змішаний зв'язок.

У трьох реченнях пропущено коми. Випишіть їх нижче, вставивши потрібні розділові знаки.

1. Першими літальними апаратами стали повітряні кулі а з їхньою появою винахідники почали ламати голови над створенням уповільнювача падіння.
2. Французький фізик Себастьян Ленорман додумався до цього ледь не перший – він узяв у руки дві парасольки й стрибнув з ними з високого дерева.
3. Приземлення виявилось вдалим, і наступним був стрибок з даху 26-метрової обсерваторії, правда парасолька була значно більшою.
4. Свій винахід фізик назвав «парашут» що в перекладі означає «відвертай падіння».
5. Інший француз, Жак Гарнерін, наважився стрибнути з повітряної кулі, яка на очах тисяч парижан піднялась високо в небо; цей стрибок було здійснено в 1797 році.
6. Відтоді за допомогою парашутів спускають на землю пілотів, одяг, продукти, автомобілі, військові навчилися скидати на парашутах навіть танки й ракети.

Нижче запишіть три речення, вставивши необхідні розділові знаки.

3. Серед поданих речень визначте складносурядні і прості речення з однорідними членами речення.

❖ Якщо в реченні відсутні необхідні розділові знаки, запишіть його нижче з потрібними комами. (підказка: відсутні дев'ять ком).

1. Як правило господарі навчають своїх улюбленців птахів вимовляти різні слова фрази й навіть цілі речення.

2. Але іноді трапляються зовсім несподівані випадки або ж курйози.

3. Виявляється не тільки люди вчать папуг розмовляти але й папуги можуть навчити свого господаря іншої мови.

4. Румунському студентові Маргіну Бургелеа його друг-італісець подарував папугу а птах зрозуміло розмовляв лише італійською.

5. Незабаром папуга навчився не лише розмовляти румунською а й перекладати на італійську слова і фрази.

6. Студент почав прислухатися до перекладу й незабаром вивчив близько 500 італійських слів.

7. Ось так Маргін вирішив проблему репетиторства а папуга став першим птахом-поліглотом

Складносурядним називають складне речення, частини якого рівноправні за змістом і зв'язані сурядними сполучниками, наприклад: *Жінки Об'єднаних Арабських Еміратів традиційно вдягають чорне вбрання, а чоловіки носять біле.*

Сурядні сполучники	Приклади
єднальні: <i>і, й, та (=і), ні...ні, ані...ані, не тільки...а й, і...і</i>	<i>Не тільки дівчата дбають про стильне вбрання, а й хлопці переймаються своїм зовнішнім виглядом. Одягнув шарф — і ніякий вітер тепер не страшний.</i>
протиставні: <i>а, але, зате, проте, однак, та (=але)</i>	<i>Стиль одягу має велике значення, але практичність важливіша.</i>
розділові: <i>або, чи, то...то, або...або, чи...чи, не то...не то</i>	<i>Або я допоможу братові з вибором краватки, або ви дайте йому пораду.</i>

Між частинами складносурядного речення можуть бути такі смислові зв'язки:

- **одночасність подій:** *Сонячний день млосно дихав запашиим теплом свіжої ріллі, і дзвінкоголосі жайворонки дружним хором славили весну* (С. Добровольський);
- **послідовність подій:** *Скоро сонце зачепить небокрай, і після цього море приміряє жовтогаряче вбрання* (І. Гомон);
- **причина й наслідок:** *Чужих два слова в пісні буде — і пісня вся тоді чужа* (Л. Костенко);
- **протиставлення:** *Один засіває поле, а інший збирає плоди* (Народна творчість);
- **зіставлення:** *Земля не може жити без сонця, а людина — без щастя* (М. Стельмах);
- **чергування явищ:** *То пронесеться над болотом чайка, то промайне бистрий чибіс і грудкою впаде в сити землю* (А. Шиян);
- **різка зміна подій:** *Дмухнув вітер понад ставом — і сліду не стало* (Т. Шевченко).

4. Скориставшись поданим вище теоретичним матеріалом, визначте, якими сполучниками поєднані частини в складносурядному реченні.

Варіанти відповідей впишіть поряд з реченнями.

1- сурядним єднальним; 2 – сурядним протиставним; 3 – сурядним розділовим.

❖ Якщо в реченні відсутні необхідні розділові знаки, запишіть його нижче з потрібними комами.

1. *Усі знають про існування казкових країн Ліліпутії та Гулліверії однак рідко хто звертав увагу на присутність ліліпутів та гулліверів у мові.*

2. *Маленькі слова є в багатьох мовах і допомагають вони більшим словам виражати потрібну думку.*

3. Слова-лілінути то скріплюють інші слова у словосполучення то їм приходить з'єднувати однорідні члени речення чи й цілі речення.

4. Здається лілінути зовсім непомітні в мові але й обійтися без прийменників сполучників та часток просто неможливо.

5. Поряд зі словами-лілінутами живуть слова-гулівери і вони завжди впадають у вічі своєю незвичайністю.

6. Зазвичай у країні Гуліверії або порядкують складні прикметники або ж влада на якийсь час переходить до складних іменників чи порядкових числівників на -сотий-тисячний-мільйонний...

Розділові знаки в складно- сурядному реченні

Між частинами складносурядного речення перед сполучником сурядності може бути кома, тире й крапка з комою.

Розділовий знак	Правило	Приклади
кома	частини речення виражають одночасність, послідовність подій або протиставляються	<i>Достигла <u>нива</u> колосиста, і <u>зріють</u> яблука в саду (М. Терещенко). <u>Чарівне</u> море, та <u>наймиліша</u> серцю така земля (О. Іваненко).</i>
тире	частини речення виражають швидку зміну подій	<i><u>Дмухнув</u> вітер понад ставом — і <u>сліду</u> не стало (Т. Шевченко).</i>
кома або тире	частини речення виражають причинно-наслідкові зв'язки: у першій частині — причина, а в другій — наслідок або висновок (вибір коми чи тире залежить від бажання автора)	<i><u>Прогризає</u> поїзд — і <u>луна</u> довго колоски <u>гойдає</u> (М. Луків). <u>Пробігся</u> дощ, і <u>ниви</u> <u>стоять</u> <u>ими-ті</u>, <u>виблизкують</u> (І. Коваль).</i>
крапка з комою	частини речення значні за обсягом або в середині них є свої розділові знаки	<i>Осіній <u>вітер</u> в лузі <u>свище</u>, вербу <u>хитаючи</u> <u>тонку</u>; а я <u>сузіваюся</u> <u>ще</u> <u>нижче</u> себе побачити в струмку (Т. Осьмачка).</i>

Не ставиться розділовий знак перед сполучниками *і, й, та (=і), або, чи*, якщо частини складносурядного речення мають спільну обставину, додаток, вставне слово або частку *лише, тільки, ще, навіть*: *Вдаліні хиталися дерева і синів задуманий прибій (В. Сосюра).
*Кажуть, літо буде холодним і врожай не порадіє нас (О. Гринько). *Лише соловейко співає й цвіркун сюрчить.***

Також не ставиться розділовий знак, якщо наведені вище сполучники поєднують два називні, окличні, питальні або спонукальні речення: *Тиша і грім.*

Пригадавши теоретичний матеріал про можливі розділові знаки в складносурядному реченні, виконайте **завдання**:

Прочитайте текст.

Хлорофітум — одна з найпопулярніших кімнатних рослин. Здавалося б, яка там краса... Квіти маленькі й непоказні і сама рослина невелика. Але незамінна для озеленення шкіл і дитячих садків оскільки хлорофітум нейтралізує отруйні речовини. Минає одна доба і в кімнаті з цим зеленим чудом зникає близько 80 відсотків хвороботворних мікроорганізмів. Цей зелений фонтанчик випаровує вологу з поверхні листочків і повітря в кімнаті стає зволеним (О. Сидоренко).

Випишіть складносурядні речення, поставте необхідні розділові знаки.

Завершивши роботу, натисніть нижче

FINISH!!

УВАГА! Зараз Вам відкриється віконечко.

What do you want to do?

Check my answers

Email my answers to my teacher

Оберіть цю опцію

І заповніть форму:

Enter your full name:

Level/group:

School subject:

Enter your teacher's email or key code:

надіслати